

College voor Examen

BOUW-BREED VMBO

Syllabus BB, KB en GL
centraal examen 2013

September 2011

© 2011 College voor Examens vwo, havo, vmbo, Utrecht.

Alle rechten voorbehouden. Alles uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

Inhoud

Voorwoord	4
1. Syllabus Bouw-breed BB	5
1a. Verdeling examinering CE/SE	5
1b. Specificatie van de globale eindtermen voor het CE	6
2. Syllabus Bouw-breed KB	12
2a. Verdeling examinering CE/SE	12
2b. Specificatie van de globale eindtermen voor het CE	13
3. Syllabus	23
• Bouw-breed GL	23
• Bouwtechniek-timmeren GL	23
• Bouwtechniek-metselen GL	23
• Bouwtechniek-schilderen GL	23
• Bouwtechniek-fijnhoutbewerken GL	23
3a. Verdeling examinering CE/SE bij GL	23
3b. Specificatie van de globale eindtermen voor het CE	24

Voorwoord

De minister heeft de examenprogramma's op hoofdlijnen vastgesteld. In het examenprogramma zijn de exameneenheden aangewezen waarover het centraal examen (CE) zich uitstrekt: het CE-deel van het examenprogramma. Het examenprogramma geldt tot nader order.

Het College voor Examens (CvE) geeft in een syllabus, die in beginsel jaarlijks verschijnt, een toelichting op het CE-deel van het examenprogramma. Behalve een beschrijving van de exameneisen voor een centraal examen kan de syllabus verdere informatie over het centraal examen bevatten, bijvoorbeeld over een of meer van de volgende onderwerpen: specificaties van examenstof, begrippenlijsten, bekend veronderstelde onderdelen van domeinen of exameneenheden die verplicht zijn op het schoolexamen, bekend veronderstelde voorkennis uit de onderbouw, bijzondere vormen van examinering (zoals computereexamens), voorbeeldopgaven, toelichting op de vraagstelling, toegestane hulpmiddelen.

Ten aanzien van de syllabus is nog het volgende op te merken. De functie ervan is een leraar in staat te stellen zich een goed beeld te vormen van wat in het centraal examen wel en niet gevraagd kan worden. Naar zijn aard is een syllabus dus niet een volledig gesloten en afgebakende beschrijving van alles wat op een examen zou kunnen voorkomen. Het is mogelijk, al zal dat maar in beperkte mate voorkomen, dat op een CE ook iets aan de orde komt dat niet met zo veel woorden in deze syllabus staat, maar dat naar het algemeen gevoelen in het verlengde daarvan ligt.

Een syllabus is zodoende een hulpmiddel voor degenen die anderen of zichzelf op een centraal examen voorbereiden. Een syllabus kan ook behulpzaam zijn voor de producenten van leermiddelen en voor nascholingsinstanties. De syllabus is niet van belang voor het schoolexamen. Daarvoor zijn door de SLO handreikingen geproduceerd die niet in deze uitgave zijn opgenomen.

Deze syllabus geldt voor het examenjaar 2013. Syllabi van eerdere jaren zijn niet meer geldig en kunnen van deze versie afwijken. Voor het examenjaar 2014 wordt een nieuwe syllabus vastgesteld. Het CvE publiceert uitsluitend digitale versies van de syllabi. Dit gebeurt via Examenblad.nl (www.examenblad.nl), de officiële website voor de examens in het voortgezet onderwijs. In de syllabi 2013 zijn de wijzigingen ten opzichte van de vorige syllabus voor het examenjaar 2012 duidelijk zichtbaar. De veranderingen zijn geel gemarkeerd. Er zijn diverse vakken waarbij de syllabus 2013 geen inhoudelijke verandering heeft ondergaan.

Een syllabus kan zo nodig ook tussentijds worden aangepast, bijvoorbeeld als een in de syllabus beschreven situatie feitelijk veranderd is. De aan een centraal examen voorafgaande Septembermededeling is dan het moment waarop dergelijke veranderingen bekendgemaakt worden. Kijkt u voor alle zekerheid jaarlijks in september op Examenblad.nl.

Het CvE stelt het aantal en de tijdsduur van de toetsen van het centraal examen vast en de wijze waarop het centraal examen wordt afgenomen. Deze vaststelling wordt gepubliceerd in het rooster voor de centrale examens en in de Septembermededeling.

Voor opmerkingen over syllabi houdt het CvE zich steeds aanbevolen. U kunt die zenden aan info@cve.nl of aan CvE, Postbus 315, 3500 AH Utrecht.

De voorzitter van het College voor Examens,
Drs. H.W. Laan

1. Syllabus Bouw-breed BB

1a. Verdeling examinering CE/SE

Tabel:

Verdeling van de examenstof Bouw-breed BB over centraal examen en schoolexamen

Exameneenheden		B	CE	moet op SE	mag op SE
B/K/1	Oriëntatie op de bouw en bouwberoepen	X		B	
B/K/2	Professionele vaardigheden	X	B	B	
B/K/3	Technische informatica	X		B	
B/K/4	Introductie timmeren/meubelmaken	X		B	
B/K/5	Introductie metselen	X		B	
B/K/6	Introductie stukadoeren	X		B	
B/K/7	Introductie schilderen	X		B	
B/K/8	Introductie reclame en decoratieve technieken	X		B	
B/K/9	Introductie infrastructuur	X		B	
BB/K/24	Bouwtechniek: timmeren 1	X	B		B
BB/K/25	Bouwtechniek: kunststeen 1	X		B	
BB/K/26	Bouwtechniek: afwerkingstechnieken 1	X		B	

1b. Specificatie van de globale eindtermen voor het CE

B/K/02	<p>Professionele vaardigheden</p> <p>De kandidaat kan</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 op systematische wijze werkzaamheden uitvoeren<ul style="list-style-type: none"> - werk plannen / werk voorbereiden - systematisch uitvoeren - tussentijds controleren en bijstellen - eindcontrole uitvoeren - afleveren / opleveren - evalueren (oog hebben voor verbeteringen volgende opdracht) 2 de Nederlandse taal functioneel gebruiken<ul style="list-style-type: none"> - op basaal niveau lees- en schrijfvaardigheden toepassen bij de administratieve verwerking van zijn werkzaamheden - een eenvoudig zakelijk verslag schrijven met gebruikmaking van geautomatiseerde systemen - mondeling communiceren<ul style="list-style-type: none"> . werkoverleg . vaktaal . mondelinge opdrachten interpreteren . informeel communiceren 3 tijdens de werkvoorbereiding en de werkuitleiding op basaal niveau berekeningen maken<ul style="list-style-type: none"> - de zakrekenmachine doelmatig gebruiken - aftekenen - bepalen van maat en plaats van de te installeren/plaatsen onderdelen - verwerken meetgegevens 4 met gebruikmaking van een computer eenvoudige administratieve werkzaamheden uitvoeren<ul style="list-style-type: none"> - binnen het vakgebied gericht informatie opzoeken met behulp van moderne technieken<ul style="list-style-type: none"> . bronnen gebruiken, geautomatiseerde gegevensbestanden, internet . informatie op waarde schatten, kiezen en ordenen . informatie bewerken: samenvatting, tabel, grafiek - met een CAD-applicatie een eenvoudige tekening maken / lezen - materiaalstaat uittrekken en invoeren in een beheerapplicatie - eenvoudige calculatie uitvoeren (spreadsheet) - eigen werkplanning maken - werkbonden invullen en invoeren in een beheerapplicatie (spreadsheet) en lezen - werkvoortgangsstaat maken en invoeren in een beheerapplicatie - magazijnvoorraadbeheer (database) - eenvoudige tekstverwerkingsapplicatie - omgaan met een gebruikershandleiding
---------------	---

	<p>5 tijdens de werkvoorbereidingen en de werkuitvoering werktekeningen tekenen en bestaande bouwonderdelen opmeten en in verhouding schetsen</p> <ul style="list-style-type: none"> - bouwkundige tekeningen: <ul style="list-style-type: none"> . schetsen . werktekeningen . bestektekeningen . bouwkundige- en installatietechnische tekeningen - projectiemethodes: <ul style="list-style-type: none"> . Europese projectie . isometrische projectie - bestaande bouwonderdelen opmeten en op schaal schetsen <p>6 werkzaamheden uitvoeren volgens de regels van integrale KAM-zorg</p> <ul style="list-style-type: none"> - Arbo-risicoherkenning <ul style="list-style-type: none"> . gezondheid . veiligheid . welzijn - algemene en persoonlijke preventie maatregelen <ul style="list-style-type: none"> . juiste werkhouding . persoonlijke beschermingsmiddelen . beschermingsmiddelen en wegwerpgereedschap verzamelen en afvoeren - werkplekorganisatie <ul style="list-style-type: none"> . inrichting werkplek . gereedschapsgebruik . materiaal ge- en verbruik . materieelgebruik . verletbestrijding - ISO-certificering - milieuzorg / duurzaam bouwen <ul style="list-style-type: none"> . energieverbruik . materiaalgebruik . hergebruik bouwmaterialen . aansluitingen bouwelementen . nauwkeurig werken . afvalstoffenscheiding <p>7 zich aan- en inpassen in de bedrijfscultuur</p> <ul style="list-style-type: none"> - bedrijfsnormen - overzicht arbeidsorganisatie - plaatsen van eigen arbeid - functioneren in hiërarchie <p>8 samenwerken bij het uitvoeren van werkzaamheden</p> <ul style="list-style-type: none"> - taken verdelen - overleggen - zich houden aan afspraken - omgaan met kritiek - rapporteren
--	--

	<p>9 een kritische instelling tot eigen belang manifesteren</p> <ul style="list-style-type: none"> - afstand nemen van werk - risico's onderkennen - omgaan met werkdruk - belangenbehartiging - eigen belang bij conflicten - speelruimte benutten <p>10 omgaan met verschillen op basis van culturele gebondenheid en geslacht</p> <ul style="list-style-type: none"> - normen - waarden - gewoontes
--	--

BB/K/24

Bouwtechniek: Timmeren 1

De kandidaat kan

- 1 werkzaamheden voorbereiden
  - aan de hand van voorbeelden relevante bouwdelen op andere schaal (schalen) natekenen en schetsen
  - eenvoudige werktekeningen lezen
  - materiaal en materieel uittrekken
  - het eigen werk plannen (ICT)
- 2 met gangbaar uitzetgereedschap uitzetwerk verrichten
  - meten
  - bouwmeten
  - bouwraam
  - bouwjuk
- 3 isolatiematerialen verwerken
  - minerale wol
  - hard schuimplaat
  - PUR-schuim
  - kitten van naden
  - koudebruggen en isolatiemateriaal
- 4 met gangbare gereedschappen een hellend dak maken
  - hulpspant maken
  - hulpspant voor zadeldak met gelijke goothoogte stellen
  - steekspant stellen
  - gordingen voor daken zonder hoek- en kilkepers aanbrengen
  - dakbeschot aanbrengen
  - valbeveiliging
- 5 met gangbare gereedschappen en machines een rechthoekig kozijn maken
  - afschrijven van verbindingen
  - enkelvoudig buitenraamkozijn voor naar buiten draaiend raam
  - spouwlaten
- 6 met gangbare gereedschappen dichtingsmaterialen aanbrengen bij rechthoekige kozijnen
  - dichtingprofielen
  - DPC-folie
- 7 met gangbare gereedschappen draaiende delen afhangen en sluitbaar maken
  - binnendeur (opdek)
  - stompe binnendeur
  - raam (naar buiten draaiend) volgens KVT '95
- 8 met KAM-zorg de werkzaamheden uitvoeren
  - de werplek (tussentijds) opruimen en onderhouden
  - het gereedschap en machines schoonmaken
  - verpakkingen en restanten volgens milieuvoorschriften afvoeren

	<p>9 de werkzaamheden met betrekking tot het uitzetten omschrijven</p> <ul style="list-style-type: none"> - meten - bouwmeten - bouwraam - bouwjuk <p>10 het verwerken van isolatiematerialen omschrijven</p> <ul style="list-style-type: none"> - minerale wol/hard schuimplaat <p>11 de werkzaamheden met betrekking tot het maken van een hellend dak omschrijven</p> <ul style="list-style-type: none"> - hulpspant voor zadeldak met gelijke goothoogte stellen - steekspant stellen - gordingen aanbrengen zonder hoek- en kilkepers <p>12 de werkzaamheden met betrekking tot het maken van een rechthoekig raamkozijn</p> <ul style="list-style-type: none"> - aftekenen van verbindingen - KVT 95 - enkelvoudig buitenraamkozijn: voor naar buiten draaiend raam - spouwlaten - dichtingprofielen - DPC-folie aanbrengen - glaslaten <p>13 de werkzaamheden met betrekking tot het afhangen en sluitbaar maken van draaiende delen omschrijven</p> <ul style="list-style-type: none"> - binnendeur (opdek) - stompe binnendeur - raam (naar buiten draaiend) <p>14 de relevante materialen met betrekking tot het uitzetten noemen</p> <ul style="list-style-type: none"> - bouwplank - piket - stelnagels - markeerverf <p>15 materialen met betrekking tot dakwerk noemen</p> <ul style="list-style-type: none"> - verbindingsmiddelen - geïsoleerde dakplaten - dampremmend materiaal <p>16 materialen met betrekking tot het maken van kozijnen en het afhangen en sluitbaar maken van deuren en ramen noemen</p> <ul style="list-style-type: none"> - kozijnhout - verbindingsmiddelen - dichtingprofielen - hang- en sluitwerk - spouwlaten <p>17 de toepassing van uitzetgereedschap omschrijven</p> <ul style="list-style-type: none"> - waterpasinstrumenten met randverdeling - laserapparaat - pentagoonprisma - bouwhaak - jalons en meetband
--	---

	<p>18 de toepassingen van de elektrische en pneumatische handgereedschappen noemen</p> <ul style="list-style-type: none"> - handcirkelzaag, bovenfrees en elektrische handschaaf - nietapparaat, compressor, spijkerapparaat en handboormachine/schroefmachine <p>19 de toepassingen van houtbewerkingmachines noemen</p> <ul style="list-style-type: none"> - afkortzaag, lintzaag en cirkelzaag - vlakbank, vandiktebank - freesmachine, aanvoerapparaat - gatenhakmachine - pennebank - opsluitbank
--	--

2. Syllabus Bouw-breed KB

2a. Verdeling examinering CE/SE

Tabel:

Verdeling van de examenstof Bouw-breed KB over centraal examen en schoolexamen

Exameneenheden		K	CE	moet op SE	mag op SE
B/K/1	Oriëntatie op de bouw en bouwberoepen	X		K	
B/K/2	Professionele vaardigheden	X	K	K	
B/K/4	Introductie timmeren/meubelmaken	X		K	
B/K/5	Introductie metselen	X		K	
B/K/6	Introductie stukadoren	X		K	
B/K/7	Introductie schilderen	X		K	
B/K/9	Introductie infrastructuur	X		K	
B/K/10	Het bouwproces	X	K		K
B/K/11	CAD/CAM en houtbewerkingsmachines	X		K	
B/K/12	Industrialisering en automatisering in de bouw	X	K		K
B/K/13	Telematica	X		K	
B/K/14	Esthetica	X		K	
BB/K/24	Bouwtechniek: timmeren 1	X	K		K
BB/K/25	Bouwtechniek: kunststeen 1	X		K	
BB/K/26	Bouwtechniek: afwerkingstechnieken 1	X		K	
B/V/1	Integratieve opdracht	X	K		K

2b. Specificatie van de globale eindtermen voor het CE

B/K/02	<p>Professionele vaardigheden</p> <p>De kandidaat kan</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 op systematische wijze werkzaamheden uitvoeren<ul style="list-style-type: none"> - werk plannen / werk voorbereiden - systematisch uitvoeren - tussentijds controleren en bijstellen - eindcontrole uitvoeren - afleveren / opleveren - evalueren (oog hebben voor verbeteringen volgende opdracht) 2 de Nederlandse taal functioneel gebruiken<ul style="list-style-type: none"> - op basaal niveau lees- en schrijfvaardigheden toepassen bij de administratieve verwerking van zijn werkzaamheden - een eenvoudig zakelijk verslag schrijven met gebruikmaking van geautomatiseerde systemen - mondeling communiceren<ul style="list-style-type: none"> . werkoverleg . vaktaal . mondelinge opdrachten interpreteren . informeel communiceren 3 tijdens de werkvoorbereiding en de werkuitleiding op basaal niveau berekeningen maken<ul style="list-style-type: none"> - de zakrekenmachine doelmatig gebruiken - aftekenen - bepalen van maat en plaats van de te installeren/plaatsen onderdelen - verwerken meetgegevens 4 met gebruikmaking van een computer eenvoudige administratieve werkzaamheden uitvoeren<ul style="list-style-type: none"> - binnen het vakgebied gericht informatie opzoeken met behulp van moderne technieken<ul style="list-style-type: none"> . bronnen gebruiken, geautomatiseerde gegevensbestanden, internet . informatie op waarde schatten, kiezen en ordenen . informatie bewerken: samenvatting, tabel, grafiek - met een CAD-applicatie een eenvoudige tekening maken/lezen - materiaalstaat uittrekken en invoeren in een beheerapplicatie - eenvoudige calculatie uitvoeren (spreadsheet) - eigen werkplanning maken - werkbonden invullen en invoeren in een beheerapplicatie (spreadsheet) en lezen - werkvoortgangsstaat maken en invoeren in een beheerapplicatie - magazijnvoorraadbeheer (database) - eenvoudige tekstverwerkingsapplicatie - omgaan met een gebruikershandleiding
---------------	---

	<p>5 tijdens de werkvoorbereidingen en de werkuitvoering werktekeningen tekenen en bestaande bouwonderdelen opmeten en in verhouding schetsen</p> <ul style="list-style-type: none"> - bouwkundige tekeningen: <ul style="list-style-type: none"> . schetsen . werktekeningen . bestektekeningen . bouwkundige- en installatietechnische tekeningen - projectiemethodes: <ul style="list-style-type: none"> . Europese projectie . isometrische projectie - bestaande bouwonderdelen opmeten en op schaal schetsen <p>6 werkzaamheden uitvoeren volgens de regels van integrale KAM-zorg</p> <ul style="list-style-type: none"> - Arbo-risicoherkenning <ul style="list-style-type: none"> . gezondheid . veiligheid . welzijn - algemene en persoonlijke preventie maatregelen <ul style="list-style-type: none"> . juiste werkhouding . persoonlijke beschermingsmiddelen . beschermingsmiddelen en wegwerpgereedschap verzamelen en afvoeren - werkplekorganisatie <ul style="list-style-type: none"> . inrichting werkplek . gereedschapsgebruik . materiaal ge- en verbruik . materieelgebruik . verletbestrijding - ISO-certificering - milieuzorg / duurzaam bouwen <ul style="list-style-type: none"> . energieverbruik . materiaalgebruik . hergebruik bouwmaterialen . aansluitingen bouwelementen . nauwkeurig werken . afvalstoffenscheiding <p>7 zich aan- en inpassen in de bedrijfscultuur</p> <ul style="list-style-type: none"> - bedrijfsnormen - overzicht arbeidsorganisatie - plaatsen van eigen arbeid - functioneren in hiërarchie <p>8 samenwerken bij het uitvoeren van werkzaamheden</p> <ul style="list-style-type: none"> - taken verdelen - overleggen - zich houden aan afspraken - omgaan met kritiek - rapporteren
--	--

	<p>9 een kritische instelling tot eigen belang manifesteren</p> <ul style="list-style-type: none"> - afstand nemen van werk - risico's onderkennen - omgaan met werkdruk - belangenbehartiging - eigen belang bij conflicten - speelruimte benutten <p>10 omgaan met verschillen op basis van culturele gebondenheid en geslacht</p> <ul style="list-style-type: none"> - normen - waarden - gewoontes
--	--

B/K/10	<p>Het bouwproces</p> <p>De kandidaat kan</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 voorzieningen van een nieuw te bouwen woonwijk in beeld brengen (m.b.v. een CAD-applicatie) <ul style="list-style-type: none"> - kadastrale gegevens - maatschappelijke voorzieningen - nutsvoorzieningen - indeling bouwkvavels 2 een ontwerp maken (m.b.v. een CAD-applicatie) <ul style="list-style-type: none"> - voorschriften - doel: Wonen en werken - materiaalkeuze / DUBO 3 een kostencalculatie maken (m.b.v. ICT-applicatie) <ul style="list-style-type: none"> - splitsen naar beroepsgroep - splitsen naar kostenplaats - budgettaire consequenties van te maken keuzes 4 een bouwplanning/werkplanning maken (m.b.v. een ICT-applicatie) <ul style="list-style-type: none"> - wie, wat, waar, wanneer - werkbare dagen (verletbestrijding) - werkcontrolemomenten - bouw- en woningtoezicht 5 m.b.v. een kleurenprogramma een kleurontwerp maken <ul style="list-style-type: none"> - kleurenleer - stijlleur 6 een onderhoudsplan maken (m.b.v. een ICT-applicatie) <ul style="list-style-type: none"> - meerjarenplanning - inspecteren - controleren 7 een inrichtingsplan voor de bouwplaats maken (m.b.v. een CAD-applicatie) <ul style="list-style-type: none"> - indeling - nutsvoorzieningen - (bouw)wegen - beplanting
---------------	---

B/K/12

Industrialisering en automatisering in de bouw

De kandidaat kan

- 1 een meting uitvoeren en de resultaten verwerken
  - meetopdracht interpreteren
  - instrumentkeuze: type, nauwkeurigheid
  - instrument instellen: schaalkeuze, nauwkeurigheid
  - metingen uitvoeren
  - weergave meting: tabelvorm, grafiek
- 2 de grondbeginselen van het meten toepassen
  - meten: vergelijken grootheid met eenheidsmaat
  - begrippen: grootheid en eenheid, analoog en digitaal
  - instrument: schaalkeuze, nauwkeurigheid, symbolen voor nauwkeurigheid
  - weergave meting: tabelvorm, grafiek
- 3 begrippen met betrekking tot meetsystemen omschrijven
  - opbouw: sensor, verwerkingseenheid, uitlezing
  - ijken / kalibreren
- 4 de opbouw en werking van sensoren omschrijven
  - vormen van energie-omzetting: thermisch/elektrisch, mechanisch/elektrisch, chemisch/elektrisch, (elektro)magnetisch/elektrisch
  - typen: directe opnemers, indirecte opnemers
- 5 de rol van automatiseringspakketten in het bouwproces aangeven
  - softwaregebruik in de ontwerpfase
  - softwaregebruik in de voorbereidingsfase
  - softwaregebruik in de uitvoeringsfase
  - softwaregebruik bij relatiebeheer
- 6 het historisch perspectief van de technologische ontwikkelingen noemen
  - van mechanisering naar informatisering
  - technologische ontwikkelingen:
    - . de agrarisch-ambachtelijke maatschappij, de industriële maatschappij, de informatiemaatschappij
  - mechanisering:
    - . van ambacht naar machine (menselijke krachten vervangen, energiebronnen, gevolgen), veranderingen in het beroep, wat wel en niet mechaniseren
  - automatisering:
    - . van machine naar automaat: (menselijke besturing vervangen, energiebronnen)
  - informatisering:
    - . van automaat naar computer (schrijf- en denkwerk vervangen, flexibele computer), basisschema computer: (invoer, verwerking, uitvoer), vergelijking met de mens: (invoer, verwerking, uitvoer), toekomstige ontwikkelingen

	<p>7 de maatschappelijke effecten van technologische ontwikkelingen omschrijven</p> <ul style="list-style-type: none"> - economische effecten<ul style="list-style-type: none"> . werkgelegenheid: van productie naar dienstverlening - sociale effecten<ul style="list-style-type: none"> . senioren, gehandicapten - ethische overwegingen<ul style="list-style-type: none"> . milieueffecten <p>8 het begrip logistiek relateren aan het bouwproces</p> <ul style="list-style-type: none"> - just in time, interne en externe logistiek afstemming toeleveranciers en gespecialiseerde aannemers - bouwen op moeilijk toegankelijke locaties, binnenstedelijke herontwikkeling, tijdelijke afsluiting van infrastructuur - beheer informatiestromen: selecteren, verwerken en beheren van informatie
--	--

BB/K/24	<p>Bouwtechniek: Timmeren 1</p> <p>De kandidaat kan</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 werkzaamheden voorbereiden <ul style="list-style-type: none"> - aan de hand van voorbeelden relevante bouwdelen op andere schaal (schalen) natekenen en schetsen - eenvoudige werktekeningen lezen - materiaal en materieel uittrekken - het eigen werk plannen (ICT) 2 met gangbaar uitzetgereedschap uitzetwerk verrichten <ul style="list-style-type: none"> - meten - bouwmeten - bouwraam - bouwjuk 3 isolatiematerialen verwerken <ul style="list-style-type: none"> - minerale wol - hard schuimplaat - PUR-schuim - kitten van naden - koudebruggen en isolatiemateriaal 4 met gangbare gereedschappen een hellend dak maken <ul style="list-style-type: none"> - hulpsant maken - hulpsant voor zadeldak met gelijke goothoogte stellen - steekspant stellen - gordingen voor daken zonder hoek- en kilkepers aanbrengen - dakbeschot aanbrengen - valbeveiliging 5 met gangbare gereedschappen en machines een rechthoekig kozijn maken <ul style="list-style-type: none"> - afschrijven van verbindingen - enkelvoudig buitenraamkozijn voor naar buiten draaiend raam - spouwlaten 6 met gangbare gereedschappen dichtingsmaterialen aanbrengen bij rechthoekige kozijnen <ul style="list-style-type: none"> - dichtingprofielen - DPC-folie 7 met gangbare gereedschappen draaiende delen afhangen en sluitbaar maken <ul style="list-style-type: none"> - binnendeur (opdek) - stompe binnendeur - raam (naar buiten draaiend) volgens KVT '95 8 met KAM-zorg de werkzaamheden uitvoeren <ul style="list-style-type: none"> - de werplek (tussentijds) opruimen en onderhouden - het gereedschap en machines schoonmaken - verpakkingen en restanten volgens milieuvoorschriften afvoeren
----------------	---

	<p>9 de werkzaamheden met betrekking tot het uitzetten omschrijven</p> <ul style="list-style-type: none"> - meten - bouwmeten - bouwraam - bouwjuk <p>10 het verwerken van isolatiematerialen omschrijven</p> <ul style="list-style-type: none"> - minerale wol/hard schuimplaat <p>11 de werkzaamheden met betrekking tot het maken van een hellend dak omschrijven</p> <ul style="list-style-type: none"> - hulpspant voor zadeldak met gelijke goothoogte stellen - steekspant stellen - gordingen aanbrengen zonder hoek- en kilkepers <p>12 de werkzaamheden met betrekking tot het maken van een rechthoekig raamkozijn</p> <ul style="list-style-type: none"> - aftekenen van verbindingen - KVT 95 - enkelvoudig buitenraamkozijn: voor naar buiten draaiend raam - spouwlaten - dichtingprofielen - DPC-folie aanbrengen - glaslaten <p>13 de werkzaamheden met betrekking tot het afhangen en sluitbaar maken van draaiende delen omschrijven</p> <ul style="list-style-type: none"> - binnendeur (opdek) - stompe binnendeur - raam (naar buiten draaiend) <p>14 de relevante materialen met betrekking tot het uitzetten noemen</p> <ul style="list-style-type: none"> - bouwplank - piket - stelnagels - markeerverf <p>15 materialen met betrekking tot dakwerk noemen</p> <ul style="list-style-type: none"> - verbindingsmiddelen - geïsoleerde dakplaten - dampremmend materiaal <p>16 materialen met betrekking tot het maken van kozijnen en het afhangen en sluitbaar maken van deuren en ramen noemen</p> <ul style="list-style-type: none"> - kozijnhout - verbindingsmiddelen - dichtingprofielen - hang- en sluitwerk - spouwlaten <p>17 de toepassing van uitzetgereedschap omschrijven</p> <ul style="list-style-type: none"> - waterpasinstrumenten met randverdeling - laserapparaat - pentagoonprisma - bouwhaak - jalons en meetband
--	---

	<p>18 de toepassingen van de elektrische en pneumatische handgereedschappen noemen</p> <ul style="list-style-type: none"> - handcirkelzaag, bovenfrees en elektrische handschaaf - nietapparaat, compressor, spijkerapparaat en handboormachine / schroefmachine <p>19 de toepassingen van houtbewerkingmachines noemen</p> <ul style="list-style-type: none"> - afkortzaag, lintzaag en cirkelzaag - vlakbank, vandiktebank - freesmachine, aanvoerapparaat - gatenhakmachine - pennebank - opsluitbank
--	--

B/V/1	<p>Integratieve opdracht</p> <p>De kandidaat kan in een gesimuleerde beroepsuitvoerende situatie:</p> <ul style="list-style-type: none"> a criteria bepalen voor de keuze van (onderzoeks)materialen voor het maken van een werkstuk/product c.q. het doen van een onderzoek b criteria vaststellen voor de kwaliteit van het werkstuk/product, c.q. het onderzoek c informatie verzamelen d een werkwijze vaststellen voor het maken van het werkstuk/product c.q. doen van het onderzoek e het werkstuk/product maken, c.q. het onderzoek doen f het werkstuk/product, c.q. het onderzoek toetsen en evalueren aan de hand van zelf en/of door anderen geformuleerde criteria g het werkstuk/product, c.q. het onderzoek indien gewenst bijstellen/verbeteren h de voorbereiding, de uitvoeringen en/of de resultaten en de evaluatie van het werkstuk/product, c.q. het onderzoek schriftelijk of audiovisueel vastleggen dan wel anderszins presenteren voor een publiek overeenkomstig van te voren gegeven criteria.
--------------	---

3. Syllabus

- **Bouw-breed GL**
- **Bouwtechniek-timmeren GL**
- **Bouwtechniek-metselen GL**
- **Bouwtechniek-schilderen GL**
- **Bouwtechniek-fijnhoutbewerken GL**

3a. Verdeling examinering CE/SE bij GL

Tabel:

Verdeling van de examenstof over centraal examen en schoolexamen

Exameneenheden		G	CE	moet op SE	mag op SE
CE-deel Bouw-breed GL, Bouwtechniek-timmeren GL, Bouwtechniek-metselen GL, Bouwtechniek-schilderen GL en Bouwtechniek-fijnhoutbewerken					
B/K/2	Professionele vaardigheden	X	G	G	
B/K/10	Het bouwproces	X	G		G
B/K/12	Industrialisering en automatisering in de bouw	X	G		G
SE-deel Bouw-breed GL					
B/K/1	Oriëntatie op de bouw en bouwberoepen	X		G	
B/K/2	Professionele vaardigheden	X		G	
B/K/11	CAD/CAM en houtbewerkingsmachines	X		G	
B/K/13	Telematica	X		G	
B/K/14	Esthetica	X		G	

3b. Specificatie van de globale eindtermen voor het CE

B/K/2	<p>Professionele vaardigheden</p> <p>De kandidaat kan</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 op systematische wijze werkzaamheden uitvoeren<ul style="list-style-type: none"> - werk plannen / werk voorbereiden - systematisch uitvoeren - tussentijds controleren en bijstellen - eindcontrole uitvoeren - afleveren / opleveren - evalueren (oog hebben voor verbeteringen volgende opdracht) 2 de Nederlandse taal functioneel gebruiken<ul style="list-style-type: none"> - op basaal niveau lees- en schrijfvaardigheden toepassen bij de administratieve verwerking van zijn werkzaamheden - een eenvoudig zakelijk verslag schrijven met gebruikmaking van geautomatiseerde systemen - mondeling communiceren<ul style="list-style-type: none"> . werkoverleg . vaktaal . mondelinge opdrachten interpreteren . informeel communiceren 3 tijdens de werkvoorbereiding en de werkuitvoering op basaal niveau berekeningen maken<ul style="list-style-type: none"> - de zakrekenmachine doelmatig gebruiken - aftekenen - bepalen van maat en plaats van de te installeren/plaatsen onderdelen - verwerken meetgegevens 4 met gebruikmaking van een computer eenvoudige administratieve werkzaamheden uitvoeren<ul style="list-style-type: none"> - binnen het vakgebied gericht informatie opzoeken met behulp van moderne technieken<ul style="list-style-type: none"> . bronnen gebruiken, geautomatiseerde gegevensbestanden, internet . informatie op waarde schatten, kiezen en ordenen . informatie bewerken: samenvatting, tabel, grafiek - met een CAD-applicatie een eenvoudige tekening maken/lezen - materiaalstaat uittrekken en invoeren in een beheerapplicatie - eenvoudige calculatie uitvoeren (spreadsheet) - eigen werkplanning maken - werkbonden invullen en invoeren in een beheerapplicatie (spreadsheet) en lezen - werkvoortgangsstaat maken en invoeren in een beheerapplicatie - magazijnvoorraadbeheer (database) - eenvoudige tekstverwerkingsapplicatie - omgaan met een gebruikershandleiding
--------------	---

- 5 tijdens de werkvoorbereidingen en de werkuitvoering werktekeningen tekenen en bestaande bouwonderdelen opmeten en in verhouding schetsen
- bouwkundige tekeningen:
    - . schetsen
    - . werktekeningen
    - . bestektekeningen
    - . bouwkundige- en installatietechnische tekeningen
  - projectiemethodes:
    - . Europese projectie
    - . isometrische projectie
  - bestaande bouwonderdelen opmeten en op schaal schetsen
- 6 werkzaamheden uitvoeren volgens de regels van integrale KAM-zorg
- Arbo-risicoherkenning
    - . gezondheid
    - . veiligheid
    - . welzijn
  - algemene en persoonlijke preventie maatregelen
    - . juiste werkhouding
    - . persoonlijke beschermingsmiddelen
    - . beschermingsmiddelen en wegwerpgereedschap verzamelen en afvoeren
  - werkplekorganisatie
    - . inrichting werkplek
    - . gereedschapsgebruik
    - . materiaal ge- en verbruik
    - . materieelgebruik
    - . verletbestrijding
  - ISO-certificering
  - milieuzorg / duurzaam bouwen
    - . energieverbruik
    - . materiaalgebruik
    - . hergebruik bouwmaterialen
    - . aansluitingen bouwelementen
    - . nauwkeurig werken
    - . afvalstoffenscheiding
- 7 zich aan- en inpassen in de bedrijfscultuur
- bedrijfsnormen
  - overzicht arbeidsorganisatie
  - plaatsen van eigen arbeid
  - functioneren in hiërarchie
- 8 samenwerken bij het uitvoeren van werkzaamheden
- taken verdelen
  - overleggen
  - zich houden aan afspraken
  - omgaan met kritiek
  - rapporteren

	<p>9 een kritische instelling tot eigen belang manifesteren</p> <ul style="list-style-type: none"> - afstand nemen van werk - risico's onderkennen - omgaan met werkdruk - belangenbehartiging - eigen belang bij conflicten - speelruimte benutten <p>10 omgaan met verschillen op basis van culturele gebondenheid en geslacht</p> <ul style="list-style-type: none"> - normen - waarden - gewoontes
--	--

B/K/10	<p>Het bouwproces</p> <p>De kandidaat kan</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 voorzieningen van een nieuw te bouwen woonwijk in beeld brengen (m.b.v. een CAD-applicatie) <ul style="list-style-type: none"> - kadastrale gegevens - maatschappelijke voorzieningen - nutsvoorzieningen - indeling bouw kavels 2 een ontwerp maken (m.b.v. een CAD-applicatie) <ul style="list-style-type: none"> - voorschriften - doel: Wonen en werken - materiaalkeuze / DUBO 3 een kostencalculatie maken (m.b.v. ICT-applicatie) <ul style="list-style-type: none"> - splitsen naar beroepsgroep - splitsen naar kostenplaats - budgettaire consequenties van te maken keuzes 4 een bouwplanning/werkplanning maken (m.b.v. een ICT-applicatie) <ul style="list-style-type: none"> - wie, wat, waar, wanneer - werkbare dagen (verletbestrijding) - werkcontrolemomenten - bouw- en woningtoezicht 5 m.b.v. een kleurenprogramma een kleurontwerp maken <ul style="list-style-type: none"> - kleurenleer - stijlleur 6 een onderhoudsplan maken (m.b.v. een ICT-applicatie) <ul style="list-style-type: none"> - meerjarenplanning - inspecteren - controleren 7 een inrichtingsplan voor de bouwplaats maken (m.b.v. een CAD-applicatie) <ul style="list-style-type: none"> - indeling - nutsvoorzieningen - (bouw)wegen - beplanting
---------------	---

B/K/12	<p>Industrialisering en automatisering in de bouw</p> <p>De kandidaat kan</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 een meting uitvoeren en de resultaten verwerken <ul style="list-style-type: none"> - meetopdracht interpreteren - instrumentkeuze: type, nauwkeurigheid - instrument instellen: schaalkeuze, nauwkeurigheid - metingen uitvoeren - weergave meting: tabelvorm, grafiek 2 de grondbeginselen van het meten toepassen <ul style="list-style-type: none"> - meten: vergelijken grootheid met eenheidsmaat - begrippen: grootheid en eenheid, analoog en digitaal - instrument: schaalkeuze, nauwkeurigheid, symbolen voor nauwkeurigheid - weergave meting: tabelvorm, grafiek 3 begrippen met betrekking tot meetsystemen omschrijven <ul style="list-style-type: none"> - opbouw: sensor, verwerkingseenheid, uitlezing - ijken / kalibreren 4 de opbouw en werking van sensoren omschrijven <ul style="list-style-type: none"> - vormen van energie-omzetting: thermisch/elektrisch, mechanisch/elektrisch, chemisch/elektrisch, (elektro)magnetisch/elektrisch - typen: directe opnemers, indirecte opnemers 5 de rol van automatiseringspakketten in het bouwproces aangeven <ul style="list-style-type: none"> - softwaregebruik in de ontwerpfase - softwaregebruik in de voorbereidingsfase - softwaregebruik in de uitvoeringsfase - softwaregebruik bij relatiebeheer 6 het historisch perspectief van de technologische ontwikkelingen noemen <ul style="list-style-type: none"> - van mechanisering naar informatisering - technologische ontwikkelingen: <ul style="list-style-type: none"> . de agrarisch-ambachtelijke maatschappij, de industriële maatschappij, de informatiemaatschappij - mechanisering: <ul style="list-style-type: none"> . van ambacht naar machine (menselijke krachten vervangen, energiebronnen, gevolgen), veranderingen in het beroep, wat wel en niet mechaniseren - automatisering: <ul style="list-style-type: none"> . van machine naar automaat: (menselijke besturing vervangen, energiebronnen) - informatisering: <ul style="list-style-type: none"> . van automaat naar computer (schrijf- en denkwerk vervangen, flexibele computer), basisschema computer: (invoer, verwerking, uitvoer), vergelijking met de mens: (invoer, verwerking, uitvoer), toekomstige ontwikkelingen
---------------	--

	<p>7 de maatschappelijke effecten van technologische ontwikkelingen omschrijven</p> <ul style="list-style-type: none"> - economische effecten<ul style="list-style-type: none"> . werkgelegenheid: van productie naar dienstverlening - sociale effecten<ul style="list-style-type: none"> . senioren, gehandicapten - ethische overwegingen<ul style="list-style-type: none"> . milieueffecten <p>8 het begrip logistiek relateren aan het bouwproces</p> <ul style="list-style-type: none"> - just in time, interne en externe logistiek afstemming toeleveranciers en gespecialiseerde aannemers - bouwen op moeilijk toegankelijke locaties, binnenstedelijke herontwikkeling, tijdelijke afsluiting van infrastructuur - beheer informatiestromen: selecteren, verwerken en beheren van informatie
--	--